

Dolgušovova smrt

Palébné závěsy boje se posunovaly k městu. V polechne kolem nás proletli Koročajev v černé pláštěnce – degradovaný velitel čtvrté divize, který teď bojoval na vlastní pěst a vyhledával smrt. Křikl na mne v jízdě:

„Přervali nám komunikace, Radziwillov a Brody hoří!“

A odevčáral – rozevlál, celý černý, s panenkami jako uhel.

Na rovině hladké jak prkno se přeskupovaly brigády. Slunce se válelo v purpurovém prachu. Ve škarpách obědvali ranění. Milosrdné sestry ležely na trávě a polohlasně zpívaly. Afončkovi průzkumníci klusali po poli a hledali mrtvolu a výstroj. Afončka přešel na dva kroky ode mne a řekl, neotáčejte hlavu:

„Natrhl nám dršku. To je hotovka. Říká se, že velitel divize polejí... Vojáci mají podezření...“

Poláci se přiblížili k lesu, tři versty od nás, a někde blízko postavili kulomy. Kulky kňučí a kvičí. Jejich nářek nenesitelně vzrůstá. Posílují zemi, zaryvají se do ní a třesou se netrpělivostí. Velitel pluku Vytagajčenko, chřápající na výsluní, vykřikl ze spaní a probudil se. Sedl na koně a odjel k čelní eskadroně. Oblíček měl pomáčkáný, s červenými pruhy od nepohodného spánku, a kapsy plné švestek.

„Zatracený sráči,“ řekl rozhořčeně a vyplivl z úst pecky, „taková šeredná tahačka. Timoško, vytráhní prapor!“

„Tak jsem, ne?“ zeptal se Timoška, vynadal žerd ze třmene a rozmotal prapor, na kterém byla vyšita hvězda a heslo Třetí internacionály.

„To uvidíme tam,“ řekl Vytagajčenko a ráhle divoce zářval: „Holky, nasedit na koně! Velitelé eskadron, svolat mužstvo!“

Trubači zatroubili na poplach. Eskadrony se seřadily do zástupu. Ze škarpy vylezl raněný, a zakryvaje se dlaní, řekl Vytagajčenkovi:

„Tarasi Grigorjevíči, já jsem delegát. Jak to vypadá, tak tady asi zůstane...“

„Ubráníte se,“ zabručel Vytagajčenko a zvedl koně na zadní.

„Podle všeho se asi neubráníme, Tarasi Grigorjevíči,“ řekl mu raněný do zad.

„Neskuhej,“ obrátil se Vytagajčenko, „neboj se, já vás tady nenechám,“ a dal povel k jízdě.

V té chvíli zazněl plachtivý a babský hlas mého přítele Afonky Bidy:

„Nejezdí klusem hned z místa, Tarasi Grigorjevíči, máme to k nim pět verst; jak se chceš vohanět šavli, když budem mít uštváný koně. Jakýpak kvalty, však vona ti zubatá neutěče...“

„Krokem!“ zavelel Vytagajčenko se sklopenýma očima.

Pluk odjel.

„Jestli na těch řečech vo velitelji divize něco je,“ zašeptal Afončka, zůstáváje pozadu, „a jestli polejí, tak si můžem sbalit pingl a rovnou to zapakovat. Tečka.“

Z očí mu vytryskly slzy. Podíval jsem se na Afonku v nevyřetelném úžasu. Zatočil se jako káča, chytíl se za čapku, zachraptěl, zahalekal a byl v prachu.

Griščuk se svou hloupou tačankou a já jsme zůstali sami a do večera jsme se proplétali mezi ohnivými stěnami. Po štábu divize nebylo ani stopy. Cizí jednotky nás nechťely přijmout. Poláci vstoupili do Brodů a byli odtamnad vytlačeni protitokem. Přijeli jsme k městskému hřbitovu. Z úkrytu za náhrobky se vyřítla polská jízdní hlídka, nadhodila pušky a začla po nás stílet. Griščuk zahnul. Jeho tačanka zavyla všemi čtyřmi koly.

„Griščuku!“ křikl jsem do hvízdotu a větru.

„Pěkná sranda,“ odpověděl smutně.

„To je náš konec,“ zvolal jsem zachvácen nadšením zániku, „to je náš konec, táto!“

„K čemu se ženský namáhaj,“ odpověděl ještě smutněji, „k čemu jsou nám luvy a oddavky, k čemu kmoři na svatbách vyvádějí...“

Na nebi zazářil ružový ohon a zhasl. Mezi hvězdami vystoupila Mléčná dráha.

„K smíchu,“ řekl Griščuk hořce a ukázal bičem na člověka sedícího u cesty, „k čemu se ženský namáhaj...“

Člověk, který seděl u cesty, byl telefonista Dolgušov. Nohy měl rozhozené a upřené se na nás díval.

„Já,“ řekl Dolgušov, když jsme k němu dojeli, „já už jsem hotovej... Je vám to jasný?“

„Je,“ odpověděl Griščuk a zastavil koně.

„Je potřeba na mě vobčtovat patronu,“ řekl Dolgušov.

Seděl a opíral se o strom. Každá bota mu třčela jinam. Nespouštěl ze mne oči a opatrně si odhrnul košili. Břicho měl rozervané, sřeva se mu plazila na kolena a bylo vidět, jak bije srdce.

„Najde mě šlachta a budou se mi posmívat. Tady máš dokumenty, napiššéš mámě co a jak...“

„Ne,“ odpověděl jsem a pobodl koně ostruhami.

Dolgušov rozložil po zemi modré dlaně a nedůvěřivě si je prohlédl.

„Utkáš,“ zamumlal a sklouzl, „jen utkěj, hajzle...“

Po těle mi stékal pot. Kulometry vytukávaly pořád rychleji, s hysterickou umíněností. Obklopen svatozářím západu, přijížděl k nám Afonka Bida.

„Pomalíčku to čisíme,“ zvolal vesele. „Co to tady máte za tyjátr?“

Ukázal jsem mu na Dolgušova a poodíel.

Mluvil spolu krátce – co, to jsem neslyšel. Dolgušov podal četáři svou knížku. Afonka ji schoval do boty a sřelil Dolgušova do úst.

„Afoňo,“ řekl jsem s ubohým úsměvem a popojel ke kozákovi, „já, já jsem nemoh...“

„Vodpal,“ odpověděl a zbledl, „zabiju tě. Vy brejlači, vy našince litujete jako kočka myš...“

A natáhl kohoutek.

Jel jsem krokem a neohlížel se. V zádech jsem cítil chlad a smrt.

„Hele,“ křikl vzadu Griščuk, „neblbni!“ a chytil Afonku za ruku.

„Svině jedna,“ křikl Afončka, „však já ho dostanu...“

Griščuk mě dohonil v zatáčce. Afončka zmizel. Odjel na druhou stranu.

„Tak vidíš, Griščuku,“ řekl jsem, „dneska jsem ztratil Afonku, svého prvního přítele...“

Griščuk vynadal ze sedátka sevrklé jablko.

„Jez,“ řekl mi, „jez, prosím tě.“

versta stará ruská délková míra
 eskadrona jednotka vojenského jezdectva (asi o sto koních)
 Třetí internacionála marxisticko-leninská organizace, sdružující v letech 1919–43 komunistické strany různých zemí
 tačanka lehký vozík, bryčka

SOUKAL, Josef. Čítanka pro III. ročník gymnázií: učebnice plně vyhovuje Katalogu požadavků ke společné části maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2003. ISBN 80-7235-226-1.